

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ІВАНА ЧЕРНЯХОВСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
З ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГУ КУРСАНТІВ
ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 017 “ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ”**

2020

Розглянуто та схвалено Вченою радою навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно-оздоровчих технологій Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського (протокол № 6 від 21 січня 2020 року)

Вербин Н. Б., Кувшинов О. В. Методичні рекомендації з визначення рейтингу курсантів за спеціальністю 017 “Фізична культура і спорт”. – К. : НУОУ імені І. Черняхівського, 2020. – 11 с.

ЗМІСТ

Щорічне оцінювання курсантів університету та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань.....	3
Методика рейтингового оцінювання якості освіти та визначення рейтингу курсантів	5
Список літератури	11

ЩОРІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ КУРСАНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ ТА РЕГУЛЯРНЕ ОПРИЛЮДНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ТАКИХ ОЦІНЮВАНЬ

Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти об'єднує цільові настанови, принципи і підходи до формування вищим військовим навчальним закладом власної стратегії якості, моніторингу ефективності освітньо-професійної підготовки військових фахівців, вчасної та об'єктивної її сертифікації, постійного підвищення якості освітнього процесу та його результатів.

Мета системи полягає в реалізації права суб'єктів освітнього процесу на здобуття якісної вищої освіти і продуктивну науково-педагогічну діяльність, досягнення високих показників підготовки військових фахівців тактичного рівня за стандартами Європейського простору вищої освіти і НАТО.

Одним із завдань системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (п. 2., ст. 16, розділ V Закону України "Про вищу освіту") є щорічне оцінювання здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних і педагогічних працівників вищого навчального закладу та регулярне оприлюднення результатів таких оцінювань на офіційному веб-сайті вищого навчального закладу, на інформаційних стендах та в будь-який інший спосіб.

Оцінювання результатів навчальної успішності курсантів, виявлених під час проведення контрольних процедур і заходів, здійснюється на основі інтегрованої шкали оцінювання, запровадженої в Університеті з метою узгодження відсоткової, літерної та 4-бальної національної шкал (табл. 1).

Таблиця 1

Шкала оцінювання курсантів Університету під час проведення контрольних процедур і заходів

100-бальна шкала ЄКТС	Відсоток тих, хто зазвичай успішно досягає відповідної оцінки	Літерна шкала ЄКТС	Національна шкала оцінювання (бальна)
90–100	10	A	Відмінно
82–89	25	B	Добре
75–81	30	C	
67–74	25	D	Задовільно
60–66	10	E	
35–59		FX	Незадовільно
0–34		F	

Для визначення рівнів освітньо-професійної підготовки курсантів використовуються формалізовані багатоваріантні засоби контролю (тестові завдання, контрольні роботи, фізичні вправи, кейси тощо), виконання яких строго регламентовано в часі (90 хв.), місці проведення (спеціально обладнане приміщення), кількості екзаменаторів.

За результатами щорічного оцінювання здобувачів вищої освіти складаються відповідні рейтинги як комплексна кількісна оцінка рівня сформованості визначених в освітньо-професійній програмі компетентностей за певний період навчання курсанта, що фіксує його місце в ряду аналогічних оцінок інших слухачів в інституті, університеті.

МЕТОДИКА РЕЙТИНГОВОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ РЕЙТИНГУ КУРСАНТІВ

Рейтинг якості освіти курсанта – це інтегральний показник якості його розвитку на певному етапі. Такий показник визначає якість отриманих знань і вмінь з окремих дисциплін, а також систематичність у роботі, активність, творчість, самостійність особистості. Рейтинг відтворює якісні, динамічні зміни в підготовці курсанта, передбачає періодичне ранжування особистості випускників (за семестр та навчальний рік, за декілька курсів та у підсумку).

Метою рейтингового оцінювання якості освіти та визначення рейтингу курсанта є:

інтенсифікація освітнього процесу та підвищення якості підготовки фахівців;

заохочення вибору курсантами (далі – здобувачі вищої військової освіти – ЗВВО) додаткових навчальних дисциплін (розділів, тем, модулів), посилення індивідуалізації навчання;

ранжування ЗВВО в межах університету, інституту, спеціальності (окремої навчальної групи) за рівнем підготовки та обґрунтоване надання різних пільг (направлення на навчання за міжнародним обміном, установа іменної стипендії тощо);

встановлення зворотного зв'язку за результатами навчання з кожним курсантом на визначених етапах навчання та своєчасне коригування його навчальної діяльності;

підвищення об'єктивності оцінювання рівня підготовки ЗВВО;

стимулювання систематичної самостійної роботи курсантів протягом усього семестру і підвищення якості їх знань, зменшення відрахувань;

забезпечення змагальності та здорової конкуренції у навчанні;

розвиток у ЗВВО інтересу до навчання, підвищення їх мотивації до наполегливого навчання та відповідальності за результати навчальної діяльності, спонування до дотримання навчальної дисципліни;

виявлення та розвиток творчих й спортивних здібностей курсантів, заохочення до результативної роботи в цих напрямках діяльності (участь у конкурсах робіт, олімпіадах, наукових конференціях, спортивних змаганнях різного рівня, науково-технічній творчості та ін.);

зменшення психологічних, емоційних і фізичних перевантажень у період екзаменаційних сесій.

Рейтингове оцінювання якості освіти та визначення рейтингу курсантів складається з оцінювання навчальних досягнень ЗВВО, рейтингових оцінок з навчальних дисциплін, що трансформуються в семестровий та інтегральний рейтинги.

Рейтинг з навчальної дисципліни RD – це кількісна оцінка за багатобальною шкалою рівня засвоєння ЗВВО певної навчальної дисципліни та якості його навчальної діяльності протягом семестру. RD формується як сума всіх рейтингових оцінок r_k (певні бали, які отримує курсант за наслідками

екзамену (заліку), за виконання індивідуальних семестрових завдань, передбачених навчальним планом, балів за захист курсових робіт, а також за результатами поточного контролю на практичних і семінарських заняттях тощо), а також заохочувальних та штрафних балів r_s :

$$RD = \sum_k r_k + \sum_s r_s. \quad (1)$$

Семестровий рейтинг $R(t)$ – відображає успішність навчання курсанта з усіх дисциплін, вивчення яких відповідно до навчального робочого плану та індивідуального плану курсанта закінчується у певному семестрі будь-якою атестацією (іспитом, заліком, диференційованим заліком), а також активність та результативність його творчої (спортивної) роботи. Семестровий рейтинг кожного курсанта підраховується після закінчення чергового семестру на підставі екзаменаційних відомостей та документів, що підтверджують результативність творчої (спортивної) роботи ЗВВО.

$$R_n(t) = \sum_i b_i q_{in}(t) + \sum_j r_j n_{jn}(t), \quad (2)$$

де $R_n(t)$ – рейтинг n - ЗВВО за t - семестр (t – порядковий номер семестру);

b_i – ваговий коефіцієнт i дисципліни, який дорівнює кількості кредитів цієї дисципліни;

$q_{in}(t)$ – екзаменаційна оцінка n - ЗВВО по i -дисципліні у t -семестрі;

r_j – ваговий коефіцієнт j -рівня результативності творчої та спортивної роботи;

$n_{jn}(t)$ – кількість творчих чи спортивних досягнень j -рівня n - ЗВВО у t -семестрі.

Нормативне значення семестрового рейтингу є максимально можливе значення семестрового рейтингу за всіма дисциплінами, вивчення яких, відповідно до навчального плану, закінчується у певному семестрі будь-якою атестацією

$$R_H(t) = \sum_i^{m_H(t)} b_i \hat{q}_i, \quad (3)$$

де $m_H(t)$ – кількість дисциплін навчального плану, для яких у t -семестрі передбачена атестація;

\hat{q}_i – максимальна оцінка при семестровому контролі, яка складає 5 балів.

Нормований семестровий рейтинг – це відносний показник, що виражається у відсотках від нормативного значення та забезпечує порівняння якості навчання курсанта різних спеціальностей (спеціалізацій) у певному семестрі.

$$\tilde{R}_n(t) = \frac{R_n(t)}{R_H(t)} \cdot 100\%. \quad (4)$$

Інтегральний рейтинг $RI(T)$ відображає успішність навчання ЗВВО в цілому за попередній період (T) навчання. Інтегральний рейтинг кожного курсанта підраховується після закінчення чергового семестру на підставі попередніх семестрових рейтингів разом із останнім:

$$RI_n(T) = \sum_{t=1}^T R_n(t). \quad (5)$$

Нормований інтегральний рейтинг курсанта це відносний показник, що виражається у відсотках від нормативного значення та забезпечує порівняння рівня підготовки ЗВВО різних напрямів і спеціальностей:

$$\tilde{RI}_n(T) = \frac{RI_n(T)}{RI_n(T)} \cdot 100\%, \quad (6)$$

де $RI_n(T)$ – нормативне значення інтегрального рейтингу T -семестру, що дорівнює сумі нормативних значень семестрових рейтингів за всі попередні семестри, включаючи останній:

$$RI_n(T) = \sum_{t=1}^T R_n(t). \quad (7)$$

Рейтинг курсанта – це його місце (ранг) у навчальній групі (на курсі, інституті, в університеті), що визначається ранжуванням нормованих семестрових або нормованих інтегральних рейтингів ЗВВО. У випадку рівності індивідуальних рейтингів курсантам дається один ранг.

Запропонована методика не скасовує традиційну систему оцінювання, а існує поряд з нею, робить систему оцінювання більш гнучкішою, об'єктивнішою і сприяє систематичній та активній самостійної роботі курсантів протягом усього періоду навчання, забезпечує здорову конкуренцію між ними у навчанні, сприяє виявленню і розвитку творчих та спортивних здібностей курсантів.

Рейтинг з дисципліни активізує роботу курсанта протягом семестру, примушує їх працювати систематично та самостійно, забезпечує змагальність навчання, розширює можливості для всебічного розкриття здібностей ЗВВО, індивідуалізує навчання, розширює рамки самостійної роботи та істотно змінює взаємовідносини у ланцюжку “викладач – курсант”, створює атмосферу співпраці.

Рішення про особливості рейтингу з дисциплін кафедри, про методику його розрахунку та принципи використання приймається кожною кафедрою самостійно.

Рейтингова система оцінки (далі – РСО) з дисциплін кафедри на початку навчального року доводиться до начальників відповідних інститутів і слухачів та протягом року залишається незмінною.

Рейтинг з дисципліни формується як сума рейтингових балів (1), нарахованих курсанту за виконання курсових робіт та індивідуальних семестрових завдань, що передбачені робочою навчальною програмою, а також балів за наслідками поточного контролю (опитування ЗВВО, експрес-контроль,

за роботу на семінарських заняттях тощо), участь у спортивних змаганнях за напрямом.

Для дисципліни, що вивчається два чи більше семестрів, з одним іспитом в останньому семестрі, RD формується як сума всіх рейтингових оцінок, заохочувальних та штрафних балів за всі попередні семестри.

Рейтинг з дисципліни розраховується за R – бальною шкалою. Враховуючи обсяг кожної дисципліни та її особливості кафедри визначають розмір R шкали. Це може бути 100, 50, 30 балів тощо.

Кафедра визначає для кожної дисципліни різновиди й терміни контрольних заходів протягом семестру та максимальні бали їх оцінки (\hat{r}_k – вагові бали), а також критерії оцінювання. Сума вагових балів повинна дорівнювати:

$$R = \sum_k \hat{r}_k . \quad (8)$$

За рішенням кафедри за виконання творчих робіт чи участі у змаганнях з дисципліни, які не враховуються при обчисленні семестрового та інтегрального рейтингів (наприклад, доповіді на відповідних конференціях, участь у конкурсах робіт, участь у змаганнях, виконання завдань по вдосконаленню дидактичних матеріалів з дисципліни та ін.), курсантам можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Можуть також передбачатися штрафні (зі знаком “мінус”) бали за несвоєчасне виконання індивідуальних семестрових завдань, пропуски практичних та семінарських занять тощо.

Для виставлення оцінок RD переводиться у традиційні оцінки відповідно до таблиці 2. Рейтинг менше $0,6R$ балів еквівалентний оцінці незадовільно (“не зараховано”).

Таблиця 2

Рейтинг з дисципліни

Значення рейтингу з дисципліни	Оцінка
$0,6R \leq RD < 0,75R$	Задовільно
$0,75R \leq RD < 0,9R$	Добре
$0,9R \leq RD$	Відмінно

Відповідно до положень про організацію освітнього процесу в Університеті, умовами допуску курсанта до екзамену (заліку) з дисципліни є виконання всіх індивідуальних семестрових завдань.

У РСО повинно бути забезпечено курсантам можливість до початку екзаменаційної сесії підвищити свій рейтинг з дисципліни та отримати допуск до семестрового іспиту.

Семестровий рейтинг заохочує вибір курсантом додаткових дисциплін (розділів, тем) та результативну творчу (спортивну) роботу.

Семестровий рейтинг курсанта обчислюється після закінчення кожної сесії на підставі екзаменаційних відомостей та відомостей про результати творчої та спортивної роботи ЗВВО у семестрі.

Результати творчої (спортивної) роботи курсанта у кожному семестрі обговорюються на відповідних кафедрах. У відомостях за підписом начальника (завідувача) кафедри вказується сутність творчої (спортивної) роботи, прізвище, ім'я та по батькові курсантів, які її виконали, шифри навчальних груп.

Рейтингові бали за творчу (спортивну) роботу ЗВВО обчислюються з урахуванням рівнів результативності цієї роботи. Відповідні значення вагових коефіцієнтів подано у табл. 3.

Таблиця 3

Визначення результатів творчої (спортивної) роботи курсанта

Результати творчої (спортивної) роботи курсанта	Рівень результативності та вагові коефіцієнти
Стаття у збірнику ВВНЗ, призове місце на конкурсі наукових робіт, доповідь на інститутській науковій конференції, раціоналізаторська пропозиція та ін.	I рівень, інститутський $r_1 = 2$
Призове місце у змаганнях на першість інституту, виконання нормативу 2 та 3 розряду з виду спорту	
Ті ж досягнення на заходах університетського рівня, декілька досягнень I рівня, прийняття до розгляду заявки на патент та ін.	II рівень, університетський $r_2 = 4$
Призове місце у змаганнях на першість університету, Чемпіонату Києва чи Київської області, виконання нормативу 1 розряду з виду спорту	
Ті ж досягнення на заходах міжвузівського рівня чи МОН України, декілька досягнень II рівня, участь у всеукраїнських виставках, отримання державного патенту, прийняття до розгляду заявки на закордонне патентування.	III рівень, міністерський, міжвузівський $r_3 = 8$
Призове місце у змаганнях з виду спорту у Спартакіаді серед ВВНЗ, Чемпіонаті чи Кубку України, виконання нормативу кандидата в майстри спорту з виду спорту	
Статті у міжнародних збірниках та журналах, доповіді на міжнародних конференціях і семінарах, участь у міжнародних конкурсах та виставках, заявки на закордонне патентування.	IV рівень, міжнародний $r_4 = 10$
Призове місце у Чемпіонаті Європи чи Світу, виконання нормативу на звання майстра спорту (майстра спорту міжнародного класу) з виду спорту	

При визначенні $R(t)$ враховуються екзаменаційні оцінки та заліки (“зараховано” враховується як оцінка “3”) з дисциплін, вивчення яких відповідно до навчального робочого плану та індивідуального плану курсанта закінчується у t-семестрі.

Сутність РСО з дисципліни, тобто усі “правила гри”, курсанту надаються заздалегідь, і вони не міняються протягом семестру. Рейтинг з дисципліни ведеться на кафедрі науково-педагогічним працівником (далі – викладач), який проводить заняття в навчальній групі з певної дисципліни. Якщо у РСО з дисципліни передбачено проведення експрес-контролів на лекційних заняттях, то їх результати лектор передає для розрахунку науково-педагогічному працівнику, який проводить групові заняття.

Курсанти своєчасно інформуються про всі отримані рейтингові оцінки та поточне значення рейтингу з дисципліни. Забезпечується гласність результатів, шляхом систематичного роздрукування рейтинг-листів.

Щомісяця індивідуальні рейтинги курсантів з окремих дисциплін заноситься у базу даних відповідної кафедри і слугують надалі для корегування освітнього процесу та управління освітньою діяльністю кожного курсанта.

Атестація курсанта з навчальної дисципліни, здійснюється за результатами підсумкового значення рейтингу з дисципліни. Курсанти, що набрали протягом семестру рейтинг з дисципліни менше 0,6R, зобов'язані до початку екзаменаційної сесії підвищити його, інакше вони не допускаються до іспиту з цієї дисципліни і мають академічну заборгованість (якщо кафедра прийняла ці додаткові умови допуску).

По закінченні екзаменаційної сесії обчислюються семестрові та інтегральні рейтинги ЗВВО, їх нормовані значення, та оприлюднюють ці результати.

На підставі нормованого семестрового рейтингу проводиться ранжування курсантів в інституті, в університеті.

Змістова складова рейтингового оцінювання курсанта має бути гармонізована зі змістом загальних, фахових (загально-професійних компетентностей за спеціальністю, військово-професійних компетентностей за спеціальністю та професійно-спеціальних компетентностей за спеціалізацією, визначених освітньо-професійною програмою тактичного рівня підготовки першого (бакалаврського) рівня освіти. Визначені компетентності трансформуються в освітні компоненти навчальних дисциплін за циклами загальної, професійної та практичної видів підготовки фахівців з вищою військовою тактичною освітою.

Атестація курсанта з навчальних дисциплін є складовою підсумкового за весь період навчання в Університеті інтегрального рейтингу.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про вищу освіту» // Відомості Верховної Ради України. –2014. – № 1556-VII.
2. Наказ Міністерства оборони України “Про затвердження Положення про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України” від 20.07.2015 № 346.
3. Наказ начальника Національного університету оборони України імені Івана Черняховського “Про затвердження положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти у Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського” від 08.09.2017 № 236.
4. ДСТУ 3008-95 Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення. – К.: Держстандарт України, 1996. - 36 с.